

Egy új hullám hátán: közösségi gyűlések világszerte

Talán nem látszik jól Magyarországról, de éppen egy új, világméretű demokratikus forradalomnak lehetünk a tanúi. Akárcsak itthon, úgy számos más országban is az látszik, hogy egymás után vallanak kudarcot azok a hagyományos eszközök, intézmények, amelyeket a demokratikus országokban az állampolgárok közügyekben való részvételét hivatottak biztosítani. A közpolitikák és a választópolgárok egymástól való eltávolodása miatt a döntéshozatal általános minősége szenved csorbát éppen akkor, amikor egyre sürgetőbb kérdésekre kéne megtalálni a kollektív válaszokat. Kihívásokból pedig nincsen hiány. Gondoljunk csak a Covid19-világjárványra, az Ukrajna ellen indított orosz háborúra, az energiaválságra, a klímaváltozásra, de nap nap mint találkozunk újabb kihívásokkal helyi, regionális és globális szinten, ahol nem a lehető legjobb döntést meghozni egyszerűen luxus, elmulasztása pedig erősen próbára teszi az állampolgárok demokráciába vetett hitét.

Általánosságban igaz, hogy a közügyek alakulását egyre többen kizárólag a pártpolitika szűrőjén keresztül nézik. A fókusz azon van, hogy kinek a csapata "nyer", nem pedig azon, milyen válaszokat adnak az illetékesek a felmerülő problémákra. Négyévente ugyan többségében szavaznak az állampolgárok, abban azonban nem hisznek, hogy a kapcsolatok, kikapuk kontextusán túl van relevanciája, értéke hétköznapi tapasztalatainknak, ötleteinknek. Pedig van és a jó hír, hogy az állampolgárok kollektív bölcsességére egyre több országban, egyre több szinten kezdtek el építeni az elmúlt évtizedekben.

Az úgynevezett "deliberatív hullám" Írországtól Ausztráliáig érezteti hatását és már Magyarországon is megjelent közösségi gyűlések formájában (Budapesten, Miskolcon, Érden). Hogy mik a közösségi gyűlések? Olyan több napon, héten, olykor hónapok keresztül tartó gyűlések, amelyeken véletlenszerűen kiválasztott állampolgárok vesznek részt. A gyűlés összetétele leképezi az adott közösséget bizonyos demográfiai

indexek mentén. Tagjai előbb szakértőktől tanulnak a kiválasztott témáról, majd megbeszélnek az elhangzottakat, meghallgatják egymást és végül, *közösen* állítanak össze ajánlásokat a döntéshozók számára. Munkájukért az állampolgárok díjazásban részesülnek és a gyűlések nyomán kapcsolatokra, tudásra, önbizalomra tesznek szert. Megértik, hogyan működik a rendszer, amely amelyben nap mint nap boldogulniuk kell és olyan persepktívákat is megismernek, amelyek azelőtt rejtve voltak előttük. Ez pedig a politikusok, a döntéshozók számára is jó, hiszen ezen folyamat által amunkájukhoz releváns tudásra tesznek szert, bepillantást kapnak abba, mik a választópolgárok prioritásai és a megfogalmazott javaslatok mentén felhatalmazást kapnak arra, hogy még a nehéz, a társadalmat adott esetben súlyosan megosztó ügyekben is meghozzák a szükséges döntéseket.

A módszer nem új, hiszen az ókori görögök is használták, ezért beszélhetünk innováció helyett reinnovációról, viszont ez nem változtat azon a tényen, hogy a közösségi gyűlések alkalmasak arra, hogy orvosolják a modern demokráciák számos (és egyre nyilvánvalóbb) hiányosságait. A szakmai alapon és jól megtervezett, a szigorú módszertani alapelveket figyelembe vevő átlátható folyamatok tele vannak lehetőséggel és mi a DemNetben hiszünk benne, hogy a társadalom minden rétege számára előnyösek akkor is, ha az itthoni láthatóságuk egyébként egyelőre sokszor sajnos alacsony. Ebben a kiadványban éppen ezért összeszedtünk magyar nyelven egy maréknyi példát a világból arra, milyen kérdésekben és milyen eredményekkel tartottak már közösségi gyűléseket. A válogatás távolról sem teljes, de bízunk benne, hogy az olvasó érdekesnek és hasznosnak találja majd és felkelti az érdeklődést az újfajta részvételiséget erősítő eszközök iránt.

Írország: az első közösségi gyűlés és egy új korszak kezdete

Város: Írország

Létszám: 100 fő (66 állampolgár, 33 politikus, 1 elnök)

Dátum: 2012. december – 2014. március

Hossz: 18 ülés

Téma: Alkotmánymódosítás

Írországban, melyet az Európában egyre erősödő "deliberative hullám" egyik kiindulópontjaként tartanak számon, az első közösségi gyűlést (Convention on the Constitution) 2012-ben tartották meg. Témája az alkotmány módosítása volt és két éven át ülésezett összesen 18 alkalommal. A Gyűlésnek 66 véletlenszerűen kisorsolt állampolgár mellett összesen 33, a pártok által delegált tagja volt, illetve egy elnöke, akit a kormány jelölt ki.

A gyűlést az ír parlament alsó és felső házána közös határozata alapján hívták össze. A határozat arra kötelezte az ír kormányt, hogy idővel valamennyi, a gyűlésen elfogadott javaslatra adjon hivatalos reakciót. Kimondta továbbá azt is, hogy amennyiben a gyűlés alkotmánymódosítást javasol, az ahhoz szükséges népszavazást megfelelő időn belül ki kell írni (az ír alkotmány ugyanis csak népszavazás útján módosítható).

Hogyan zajlott?

Az első ülést Enda Kenny akkori miniszterelnök nyitotta meg és beszédében úgy fogalmazott, a gyűlés összehívása "történelmi jelentőségű". Új és pezsdítő módot biztosít ugyanis az alkotmány felülvizsgálatára egy olyan folyamat keretében, "melynek középpontjában az ír emberek állnak".

A Gyűlés összesen 10 témáról tárgyalt, többek közt

- az elnöki mandátum lerövidítéséről
- a szavazási korhatár 8-ról 17-re való csökkentéséről
- az azonos neműek közötti házasság legalizálásáról
- a nők alkotmányban meghatározott szerepéről
- az "istenkáromlás" bűncselekményként való kategorizálásáról
- az alsóházi képviselők megválasztásának módjáról
- a külföldön élő írek szavazati jogairól az elnökválasztásokon

Milyen ajánlások születtek?

A Közösségi Gyűlés összesen kilenc jelentést készített el és számos javaslatot tett, többek közt az azonos neműek házasságának engedélyezésére vonatkozóan. Erről később referendumot írtak ki és Írország volt a világon az első ország, ahol népszavazás keretében 2015-ben elfogadták az azonos neműek házasságának engedélyezését. Ugyanígy népszavazáson támogatták az írek 2018-ban, hogy az istenkáromlás önmagában ne legyen bűncselekményként meghatározva. 2015-ben a gyűlés által tett javaslatok nyomán arról is megkérdezték az embereket, hogy egyetértenek-e azzal, hogy 35-ről 21-re szállítsák le az elnök jelölt korhatárát. Ez utóbbit azonban a szavazók elutasították.

A Constitutional Convention tagjai arra vonatkozóan is megfogalmaztak javaslatot, hogy a jövőben más témában is legyen közösségi gyűlés. Az azóta eltelt években már számos nemzeti és lokális szintű közösségi gyűlés valósult meg Írországban, a megszületett javaslatok pedig sok esetben segítettek elmozdítani a holtpontról olyan sürgető témákat, amelyek politikailag korábban túl érzékenynek bizonyultak.

A 2016 és 2018 között ülésező közösségi gyűlés öt témája közt szerepelt például az ír alkotmány 1983-as nyolcadik módosításának felülvizsgá-

lata is, mely anno gyakorlatilag illegálissá nyilvánította az abortuszt. A 16-18 között ülésező gyűlés ennek a kiegészítésnek a visszavonását javasolta. 2018-ban népszavazást tartottak a témáról, melynek eredménye tükrözte a gyűlés álláspontját: az írek 66 százalékos többséggel szavazták meg az abortuszt addig szigorúan tiltó rendelkezések visszavonását.

Gyakran megfogalmazott kérdés, hogy párbeszéd alapú, részvételiséget erősítő eszközök bevezetésével kapcsolatban mi az "ír modell" sikerének titka.

Noha a válasz összetett, érdemes megemlíteni, az egyik oka annak, hogy a 2012-es gyűlés összehívásának szükségességével kapcsolatban politikai konszenzus volt, hogy az alkotmány számos pontja felett eljárt az idő és a benne foglaltak már nem tükrözték az ír társadalom értékeit, életmódját. A 2008-as gazdasági válság és a válságkezelés nyomán ráadásul mélypontra került az állampolgárok politikuskba, politikába vetett bizalma. Egyértelművé vált, hogy ennek a negatív trendnek a megállításához, megfordításához új megközelítést, módszereket kell meghonosítani a döntéshozatalban. Néhány éve egy budapesti konferencián Ronan Gargan, Írország magyarországi nagykövete arról beszélt, "Írország tapasztalata a deliberatív demokrácia eszközeivel összességében pozitív ebben pedig szerepet játszott többek közt, hogy a közösségi gyűlések teljesen átláthatóan zajlottak és a gyűlések résztvevői érezték, fontos, amit csinálnak, hiszen a törvénybe előre rögzítve volt, hogy a gyűlésen született javaslatokra a kormánynak reagálnia kell." A diplomata szerinte "a deliberatív demokrácia eszközei nélkül Írország nem tudott volna azzá a nyitott, modern 21-századi társadalommá válni, amely ma."

Forrás:

<https://www.citizensinformation.ie/en/government-in-ireland/irish-constitution-1/constitutional-convention/>

<https://merrionstreet.ie/en/category-index/speech-by-the- taoiseach-mr-enda-kenny-t-d-at-the-launch-of-constitutional-convention.47460.shortcut.html>

<https://www.google.com/url?q=https://2016-2018.citizensassembly.ie/en/&sa=D&source=docs&ust=1696510570523328&usg=AOvVawOwgyPfPa26WTAvmfwOhMT5>

A Gyűlésről készült fotók forrása:

<https://www.citizensinformation.ie>

Tematikus képek forrása: Pexels, wikipedia

Dublin:

közösségi gyűlés a városvezetés átalakításáról

Város: Dublin

Létszám: 80 fő (67 Dublinban, illetve Dublin megyében élő lakos, 12 helyi képviselő és 1 elnök)

Dátum: 2022. december 16. – 2023. február 12.

Hossz: 6 hónap (5 ülés)

Téma: Annak megvizsgálása, közvetlenül kellene-e a jövőben polgármestert választani, illetve miként lehet optimalizálni a városvezetési struktúrát

Noha Írországban az elmúlt évtizedekben számos nemzeti szintű közösségi gyűlést szerveztek, az első városi szintű gyűlésre csak 2022-ben került sor Dublinban. Az eseményen (Dublin Citizens' Assembly) 80 vettek részt, közülük 67-en véletlenszerűen kisorsolt Dublinban, illetve Dublin megyében élő állampolgárok voltak. Hozzájuk csatlakozott 12 városi képviselő, akiket négy különböző helyi hatóság delegált, illetve a Gyűlés független elnöke (Jim Gavin). A tagoknak az volt a feladatuk, hogy javaslatokat fogalmazzanak meg azzal kapcsolatban, hogyan lehetne, kéne átalakítani, optimalizálni a városvezetést egy olyan struktúrában, melyben a polgármestert közvetlenül választják meg.

Dublin mindenkori polgármestere a jelenlegi, több évszázada működő rendszer szerint a városi tanács elnöke, akit évente választanak meg a tanács tagjai. Valódi hatalma nincsen, szerepe elsősorban szimbólikus jellegű. Fő feladatai közé a városi tanács gyűléseinek vezetése, illetve hivatalos eseményeken a város képvisellete tartozik. A legtöbb ügyben a végrehajtói hatalom a városi tanács tagjaiból kikerülő ún. város vezérigazgatónál (Dublin City Chief Executive) van, akit versenyzésen alapuló felvételi eljárás keretében választanak ki és megbízatása hét évre szól. A kérdés, amelyet hosszabb ideje és egyre többen fogalmaztak meg, hogy vajon ezen vezetési rendszer felett nem járt-e el az idő.

Hogyan zajlott?

A Közösségi Gyűlés összehívásáról 2022 februárjában határozott közösen az ír parlament alsó, illetve felső háza és két hónappal később, azaz 2022 áprilisában a Gyűlés meg is kezdte a munkáját. A tagokat, akik októberig összesen 5 alkalommal üléseztek, azzal a feladattal bízta meg, hogy megvitassák a jelenlegi rendszer előnyeit, hátrányait, azt, hogy mit nyernének és veszítenének azáltal, ha a jövőben közvetlenül választott polgármestere lenne az ír fővárosnak, illetve, milyen feladatkörökkel kéne rendelkeznie egy közvetlenül megválasztott polgármesternek.

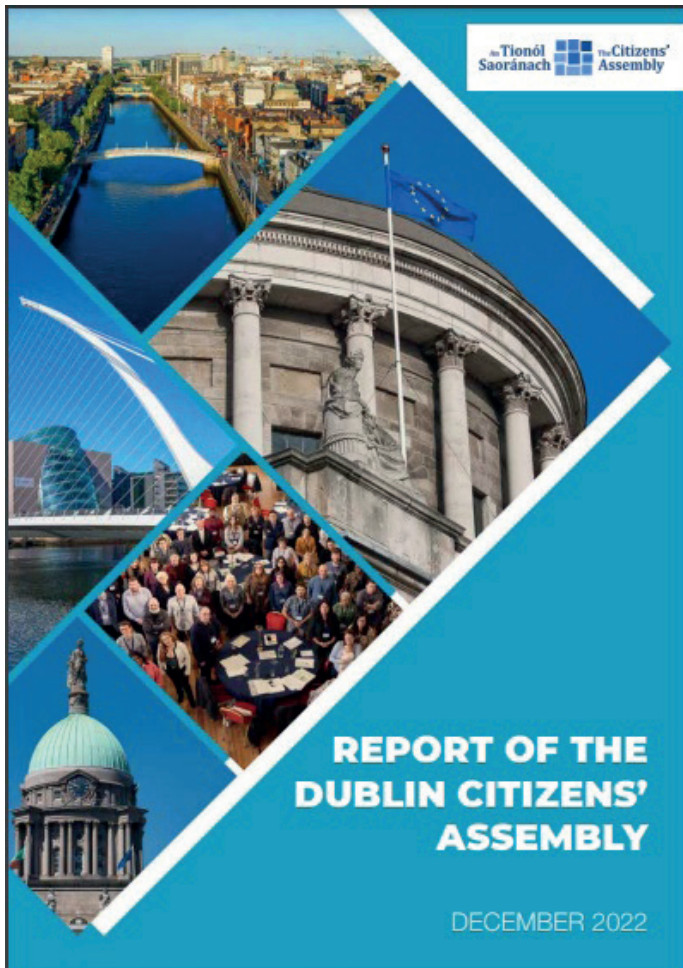

Milyen ajánlások születtek?

A tagok összesen 10 témával kapcsolatban fogalmaztak meg ajánlásokat. Ezek közt szerepelt, hogy

- A jövőben közvetlen választás útján dőljön el, ki vezeti a várost és erről mihamarabb népszavazást írjanak ki!
- Az öt évre (a jelenlegi rendszerben egy a polgármesternek egy éves a mandátuma) megválasztott polgármester a dubliniak érdekeit szolgálja és a pártpolitika felett álljon! Rendelkeznie kell a munkája ellátáshoz szükséges anyagi fedezettel, személyzettel és szakértői bázissal!
- 15 terület tartozzon közvetlenül a polgármester irányítása alá! Ezek között szerepeljen a lakhatás, hajléktalanság, gazdasági fejlődés, infrastruktúrák/utak/járdák, klímaváltozás, környezet/biodiverzitás, tervezés/földhasználat/stratégia fejlesztések, művészetek/kultúra/sport, éjszakai élettel kapcsolatos gazdaság, turizmus/marketing, hulladékkezelés, egészségügy és közösségek, sürgősségi ellátások, gyermekgondozás, a roma és traveller közösségek támogatása, közlekedés, vízgazdálkodás, rendőrség, oktatás, a ír nyelv ápolása!
- A közvetlenül megválasztott polgármesternek legyen képes:
 - megváltoztatni létező, vagy bevezetni új helyi adókat!
 - visszatartania a Dublinban beszedett adók egy részét!
 - forrásokat előteremteni a piacokon, befektetési kötvényeken, vagy kölcsönökön keresztül!
- A közvetlenül megválasztott polgármestert két módon lehessen elmozdítani: Erre a városi tanács elsöprő többségének támogatásával, illetve a dublini választók által beterveztett petíció útján legyen lehetőség!

A Gyűlés résztvevői azt is javasolták, hogy a polgármester hívjon a jövőben életre egy állandó jellegű helyi közösségi gyűlést, melynek tagjai évente cserélődnek.

Mi történt az ajánlásokkal?

A Közösségi Gyűlésről készült hivatalos jelentést, benne a javaslatokkal, 2023 január 27-én nyújtotta át Jim Gavin elnök Lea Varadkar miniszterelnöknek, illetve a parlament képviselőinek. Az ír kormány azt tervezi, hogy a jövő évi országos és európai parlamenti választásokkal egy időben népszavazást tart arról, legyen-e a jövőben közvetlenül megválasztott polgármestere Dublinnak. Amennyiben az igenek nyernek, az Irish Examiner cikke szerint, a dubliniak akár már 2024 júniusban közvetlenül választhatnak maguknak polgármestert.

Forrás:

<https://citizensassembly.ie/dublin-citizens-assembly/>

<https://www.irishexaminer.com/news/politics/arid-41158243.html>

Az eseményről készült fotók forrása: <https://citizensassembly.ie>

Tematikus kép forrása: Pexels

kollektív ötletelés arról, mi legyen a Brexit után

Ország: Egyesült Királyság

Létszám: 50 fő

Dátum: 2017. szeptember – 2017. október

Hossz: 2 hétvége

Téma: Brexit után az Egyesült Királyság és az EU kapcsolata

Az Egyesült Királyságban 2017 szeptemberében rendeztek közösségi gyűlést. A két hétvégén át tartó esemény lehetőséget teremtett arra, hogy a polgárok részletes és átgondolt vitát folytassanak arról, milyen is legyen a Brexit után az Egyesült Királyság és az Európai Unió kapcsolata. Mint ismert, az Egyesült Királyság és a Gibraltár területén valamivel több mint egy évvel korábban (2016 júniusában) zajlott le az a véleménynyilvánító népszavazás, mely során a szavazók 51,9 százaléka az Unióból való kilépés mellett tette le a voksát. Maga az Európai Unió elhagyása azonban egy hosszú folyamat volt, mely csak 2020 januárjában zárult le. A Községi Gyűlés megszervezése mellett szólt, hogy a deliberatív részvételi eszközök számos esetben bizonyították már világszerte, alkalmasak politikailag szenzitív témák esetén az indulatok helyett az észérvekre irányítani a fókuszot.

Hogyan zajlott és milyen ajánlások születtek?

A különböző nézeteket valló brit választópolgárból álló, sokszínű csoport négy nap alatt különböző szakértőktől és politikusoktól tájékozódott a kereskedelem és a migráció kérdéseiről, megvitatta azokat egymással, és végül ajánlásokat fogalmazott meg azzal kapcsolatban, milyen formában zajlódjon le az Európai Unióból való kiválás.

A Községi Gyűlés 50 tagját az ICM, közvélemény-kutató cég segítségével választották ki véletlenszerűen, de úgy, hogy a gyűlés összetételében végül nagyjából leképezze a lakosságot demográfiai mutatók mentén. A csoport a Brexitre szavazók arányát is tükrözte, azaz valamivel többen voltak a tagjai között olyanok, akik a referendumon az Unióból való kilépésre szavaztak. A folyamat részeként először ötezer embernek mérték fel a társadalmi-gazdasági helyzetét és Brexittel kapcsolatos véleményét. Példátlan eredmény, hogy az ötezer embernek valamivel több mint a fele jelezte, hajlandó lenne részt venni a Gyűlésen. A Gyűlés 50 tagját közülük választották ki. A résztvevők 200 font (nagyjából 86 000 forint) értékű kompenzációt kaptak munkájukért.

Mi történt az ajánlásokkal?

A Közösségi Gyűlés eredményességét és a résztvevők véleményeit a két hétvége során folyamatosan monitorozták kérdőívek segítségével. A tagok rendkívül pozitívan nyilatkoztak tapasztalataikról, és az eseményt összességében pozitívan értékelték (átlagosan 4,6 az 5-ből). Ugyanilyen pozitívan értékelték a kapott információk kiegyensúlyozottságát és igazságosságát (4,4), valamint a hallott vélemények sokféleségét (4,6) is. Úgy érezték, hogy elegendő lehetőségük volt véleményük kifejtésére (4,6), és, hogy a többi résztvevő tiszteletben tartotta a mondanivalójukat, még akkor is, ha nem értettek velük egyet (4,5). A résztvevők úgy vélték, hogy elegendő információval rendelkeztek a hatékony részvételhez (4,6), és hogy a közgyűlés segített tisztázni a Brexitről alkotott nézeteiket.

A Brexit után az Egyesült Királyság és az EU kapcsolatáról szóló Közösségi Gyűlés bebizonyította, hogy az Egyesült Királyság polgárai hajlandóak és képesek megismerni, megvitatni és finom, jól átgondolt ajánlásokat megfogalmazni rendkívül bonyolult és ellentmondásos politikai kérdésekben. A megszületette ajánlásokra több ízben is tudtak építeni a döntéshozók a tárgyalások során.

Forrás: <https://citizensassembly.co.uk/brexit/about/>

Az eseményről készült fotókat készítette és rendelkezésünkre bocsátotta: Cade Hannan

Tematikus fotók forrása: Pixabay

Folyamatos eszmecsere a klímaváltozásról

Ország: Belgium

Létszám: 100 fő

Kezdő dátum: 2023. február

Hossz: 2023. február 3-tól
folyamatosan

Téma: Éghajlatváltozás

*Árradások, hóhullámok, aszály...ha esetleg elmulasztottad volna, a klímaváltozás hatásai már itt vannak és megzavarják életmódunkat, szokásainkat...ez olvasható a világ első állandó klímagyűlésének honlapján, mely 2023. február 3-án kezdte meg munkáját Brüsszelben. Az **Assemblée citoyenne pour le climat** sorsolással kiválasztott 100 tagja tervek szerint a jövőben állandó kísérője és alakítója lesz a helyi éghajlat-politikának. A döntéshozók azt remélik, segítségével sikerül gyors és hatékony, a polgárok többségének támogatását élvező döntéseket hozni, amelyek segítenek alkalmazkodni a városban a megváltozott körülményekhez és szavatolják, hogy Brüsszel a következő évtizedekben is kellemes, élhető környék maradjon. A konkrét javaslatokon túl az állandó gyűlés fontos hozadéka, hogy, mivel tagjai évente változnak, évről évre egyre több brüsszeli polgár lesz, aki részt vett már valamilyen formában az éghajlati problémák megoldásában. Fontos hangsúlyozni, hogy bár az elmúlt években számos klímavédelemmel foglalkozó közösségi gyűlés volt már világszerte, ezek mindig csak átmeneti jellegűek volt.*

Hogyan zajlott?

Valóban nem egy gyűlésről van szó, hanem egymáshoz szorosan kapcsolódó gyűlések sorozatáról. Minden gyűlés 100, véletlenszerűen kiválasztott polgár alkotja, akik a brüsszeli éghajlat-politika egy-egy altémájáról tanácskoznak és azzal kapcsolatban tesznek végül ajánlásokat. A kiválasztás nem, életkor, lakóhely és társadalmi-gazdasági státusz szerint történik, annak érdekében, hogy reprezentatívan tükrözze a brüsszeli lakosságot. A polgárok azonban nemcsak ajánlásokat tesznek, hanem aktívan nyomunkövetik azoknak sorsát. A modell egy 10 tagú bizottságot irányoz elő, amely figyelemmel kíséri, hogy a politikusok hogyan kezelik az ajánlásokat.

Az állandó gyűlés első paneljére 2022 novemberében a város 10 000 véletlenszerűen kiválasztott lakosát hívták meg. Azok közül, akik jelentkeztek, sorsolással választottak ki a szervezők száz főt, akik 2023 áprilisa és májusa között üléseztek.

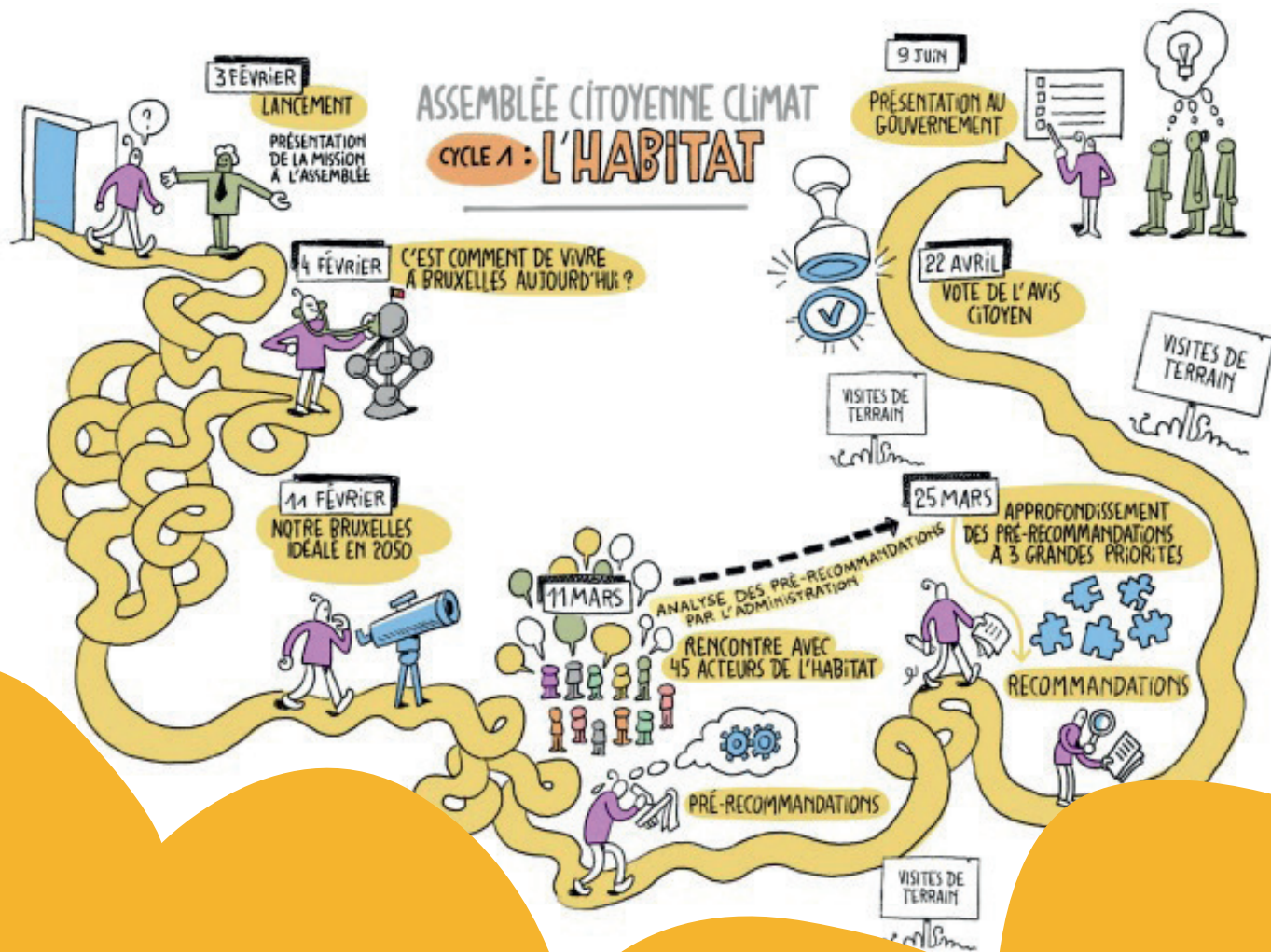
Az első gyűlés témáját (Hogyan legyen átalakítva a lakhatás 2050-ig?) a kormány határozta meg, a továbbiakban azonban minden alkalommal az előző panelből véletlenszerűen kiválasztott 25 fős csoport dönt majd arról, milyen témát járjanak körül az őket követő gyűlések tagjai. Ily módon a panelek résztvevői tulajdonképpen átnyújták egymásnak a stafétabotot ezzel is biztosítva a folyamatosságot és a folyamat gördülékenységét. Megkötés, hogy a napirendre tűzött témának az éghajlatváltozással kapcsolatosnak kell lennie. Ez azonban viszonylag nagy szabadságot ad a polgároknak, hiszen, mint tudjuk, az éghajlati válság elválaszthatatlanul összefügg az egyenlőtlenséggel, a történelemmel, a gazdasággal és még sok más témával.

Milyen ajánlások születtek?

Az állandó klímagyűlés született ajánlásokat a tagok 2023 júniusában nyújtottak át hivatalosan Alain Maron klímavédelemért, környezetért, energiaügyért és részvételi demokráciáért felelős miniszternek. Ezek között szerepelt többek közt, hogy

- kerüljenek előtérbe a kollektív lakhatási megoldások, illetve az eszközök megosztása annak érdekében, hogy csökkenjenek a kiadások és a fogyasztás mértéke!
- legyen folyamatos az épületek állagmegőrzése, hogy ezzel meg lehessen előzni a hatalmas felújításokat, illetve az épületek lebontását!
- szorgalmazzák a jelentős kibocsátással rendelkező építőipar átalakulását!
- bátorítsák az állampolgárokat a klímatudatos viselkedésmódok elsajátítására annak érdekében, hogy a teljes lakosság részt tudjon venni a klímavédelemmel kapcsolatos közös erőfeszítésekben!
- a lakhatási válság ellenére is élvezzen prioritást a természet megóvása az új épületek felépítésével szemben!

Mi történik az ajánlásokkal?

A Brüsszeli Éghajlatügyi Gyűlés szorosan együttműködik a kormánnyal és a közigazgatással. Ennek célja a regionális éghajlat-politikára vonatkozó ajánlások hatásának növelése. A brüsszeli kormány vállalta, hogy alaposan megvizsgálja a polgárok összes indítványát, és átlátható módon beszámol arról, mi történik velük. Az ajánlások beérkezése után három hónappal a kormánynak be kell nyújtania az első jelentését, egy év múlva pedig végleges értékelés készül. Ha a kormány ezután úgy dönt, hogy nem hajt végre egy adott ajánlást, döntését részletesen meg kell indokolnia.

Időbe telik majd, mire kiderül, pontosan mennyire tudja segíteni a döntéshozatal színvonalát és hatékonyságát az most bevezetett részvételiségi eszköz, az azonban, hogy létrejött az első

állandó közösségi gyűlés, hatalmas lépés. Mint Jean-Pascal van Ypersele, a Leuveni Katolikus Egyetem (UCLouvain) professzora és az Éghajlatváltozás Kormányközi Egyesületének (IPCC) elnökjelöltje fogalmazott: "Az állandó közösségi gyűléssel Brüsszel világszerte példával szolgál a kormányok számára."

Belgiumban a részvételiséget az elmúlt években új szintre emelték. Gyökeres változásokat indított el a társadalomban, amikor 2010-es választásokot követően teljes 541 napig nem volt Belgiumnak kormánya. Ez a politikai tehetetlenség hívta életre a nagyobb részvételiséget követelő G1000 mozgalmat, de a folyamat nem ért ott véget. Bár eleinte már az is nagy előrelépésnek minősült, hogy a politikusok meghallgatják az állampolgárokat adott témák mentén, időközben egyértelművé vált: A részvételiségnek akkor az igazi, és akkor van jövője Belgiumban, ha az a döntéshozatali folyamat, a politikai kultúra szerves részévé válik, az állampolgárok által megfogalmazott javaslatoknak pedig van eredményük.

Forrás: <https://www.buergerrat.de/en/news/permanent-climate-assembly-in-brussels/>
<https://www.assemblee.brussels/?lang=en>

A Gyűlésről készült fotókat készítette:
@Bryapro Photography

Tematikus képek forrása: *Pexels*

Klímagyűlés az ambiciózus célok eléréséhez

Ország: Dánia

Létszám: 99 fő

Dátum: 2020. október – 2021. április

Hossz: szakaszokban 5 hónap

Téma: éghajlatváltozáshoz
való alkalmazkodás

Dániában a részvételiségnek régóta jelentős hagyománya van a politikai kultúrában. Az első hivatalos klímaváltozással kapcsolatos országos szintű közösségi gyűlésre (Borgerting på klimaområdet) azonban csupán 2020-ban került sor. Előzménye a röviddel korábban elfogadott klímátörvény volt, mely arra kötelezte az ország mindenkori vezetését, hogy 2030-ig az 1990-es szint 70%-ával csökkentse az üvegházhatású gázok kibocsátását, annak érdekében, hogy 2050-re el tudja érni Dánia a teljes szén-dioxid-mentességet. A Klímagyűlés összehívásáról maga a *Klíma törvénnyel kapcsolatos megállapodás* (2019. december) rendelkezett, célja pedig az volt, hogy bevonja az állampolgárokat egy olyan stratégia kidolgozásába, amely segít elérni a kitűzött ambiciózus célokat.

Hogyan zajlott?

A szervezők először 5000 véletlenszerűen kiválasztott polgárnak küldtek levelet, melyben arra kérték őket, jelezzék, hogy hajlandóak lennének-e részt venni a Klímagyűlésen. A 99 tagot és 99 póttagot azok közül sorsolták ki, akik érdeklődésüket fejezték ki az esemény iránt. A Klímagyűlés tagjai véletlenszerűen lettek kiválasztva, de olyan módon, hogy kor, nem, lakhelyük földrajzi elhelyezkedése, iskolai végzettség és jövedelem alapján leképezzék a dán lakosságot.

A Klímagyűlés a közösségi gyűlés módszerén alapult. A tagok az első hétfőn 18 szakértőt hallgattak meg, majd az elhangzott információk alapján szavazással döntöttek arról, melyik konkrét témákkal szeretnének mélyebben fog-

lalkozni. Ezt követően a 99 főt kisebb, 5–6 tagú csoportokra bontották. Minden csoport kapott egy-egy klímaváltozással kapcsolatos altémát (pl. közoktatás, pénzügyek és adókról, mezőgazdaság, közlekedés...stb.), amit szakértők segítségével közösen dolgoztak fel és amivel kapcsolatban végül konszenzusos javaslatokat fogalmaztak meg. Végül a Klímagyűlés utolsó hétvégéjén mind a 99 tag szavazott valamilyeni, a kisebb csoportok által elkészített és korábban elfogadott javaslatról.

Az esemény megszervezését és lebonyolítását megnehezítette a Covid-19 világjárvány, mely miatt a Klímagyűlés jelentős része az eredeti tervekkel szemben, végül online térben zajlott.

Milyen ajánlások születtek?

Végül összesen 119 ajánlás született meg arra vonatkozóan, hogyan haladjon Dánia tovább a zöldebb jövő felé vezető úton. A javaslatok között szerepelt többek közt, hogy már általános iskolában tanulnia kéne a gyerekeknek a klímavédelemről, bizonyos klíma adókat be kéne vezetni, illetve létre kéne hozni egy úgynevezett zöld alkotmányt.

A Klímagyűlés közben kitöltött felmérésből kiderült, hogy a résztvevők többsége pozitívan viszonyult a folyamathoz. A tagok 80%-a örömmel vett részt, és 72%-uk azt válaszolta, hogy újra részt venne hasonló eseményen. Az embereknek több mint fele úgy vélte, hogy a részvételre fordított idő nagyon (47%) vagy legalább részben (16%) megérte a fáradságot, azonban több tag megjegyezte, hogy az ezzel kapcsolatos véleményük attól függ, hogy a politikusok milyen válaszokat adnak majd az ajánlásokra.

A tagok több mint fele (54%) szerint a politikusoknak az ajánlások alapján kellene cselekedniük a jövőben, 28%-uk pedig azt szeretne volna, ha a politikusoknak minden egyes ajánlást véleményezniük kéne.

Időközben már a Klímagyűlés második ülésorozata is lezajlott (2021 október 30. és december 15. között). Erre a szervezők meghívták az eredeti tagokat, közülük azonban csak 32-en éltek a lehetőséggel. A második ülés sorozat létszámát így újabb toborzás révén egészítették ki ismét 99-re. A második ülésorozat végén 75 ajánlást tettek a résztvevők.

Mi történt az ajánlásokkal?

A javaslatok közt, melyet a Klímagyűlés tagjai eljuttattak az illetékes tárcavezetőhöz és parlamenti bizottsághoz is. Mivel a Klímatörvényben megjelölt célok a helyzet folyamatos monitorozását és szükséges jogszabályok meghozatalát írja elő, a Klímagyűlésen keresztül megszülető javaslatok is folyamatosan kerülnek a döntéshozók elé.

A Klímagyűlés megtervezésével és lebonyolításával a dán Parlament által tudományos tanácsadó szervezetként létrehozott Danish Board of Technology volt megbízva. Vezető munkatársa, **Kathrine Collin Hagan** egy, a Pakhuis de Zwijgernek adott interjúban arról beszélt, a Klímagyűlés bebizonyította, hogy, ha 99 hétköznapi embert egy közös valódi, vagy virtuális szobába teszel, nagyon könnyen elköteleződnek az ügy mellett. A résztvevők a politikusoknak szerinte azt üzenték: *“Szeretnénk támogatni titeket abban hogy bátrak legyetek, hogy használjátok politikai hatalmatokat és cselekedjete. Mögöttetek állunk.”*

Forrás: https://kefm.dk/Media/637647201779892262/Borgertingets%20anbefalinger_ENG.pdf
<https://participedia.net/case/8007>

<https://dezwijger.nl/update/the-danish-approach-consensus-and-trust>

A Gyűlésről készült fotók forrása:
<https://tekno.dk>

Tematikus fotók forrása: Pexels, Pixabay

Németország: közösen fogalmazták meg, mi legyen az ország szerepe

Ország: Németország

Létszám: 169 fő

Dátum: 2021. január – 2021. február

Hossz: 10 ülés, összesen 50 óra (online)

Téma: Németország szerepe a világban

Németországban az elmúlt években több nemzeti szintű közösségi gyűlést szerveztek már. Ezek közül azonban sorban a második volt, amelyik a leginkább mozgatta a lakosság fantáziáját és legnagyobb visszhangot váltotta ki mind otthon, mind nemzetközi szinten. 2021-ben ugyanis – mindössze egy évvel az első sikeresen lebonyolított nemzeti szintű közösségi gyűlés után – a Bundestag (Németországi Szövetségi Köztársaság parlamentjének alsóháza) meghatalmazásából 169 állampolgárt választottak ki véletlenszerűen és kértek arra, javaslataikkal segítsenek megfogalmazni, hogy milyen szerepet töltsön be Németország a világban.

Hogyan zajlott?

A közösségi gyűlést (Bürgerrat Deutschlands Rolle in der Welt) a Mehr Demokratie szervezte meg (több szervezettel közösen), fővédnöke pedig nem más volt, mint maga a Bundestag akkori elnöke, **Wolfgang Schäuble**.

A résztvevőket öt csoportra osztották és ezek közül mindegyik csoportnak, szakértők segítségével egy-egy aspektusát kellett feldolgoznia a központi témának (gazdaság és kereskedelem, Európai Unió, béke és biztonság, jogrend, fenntartható fejlődés). A saját altémájuk vonatkozásában a csoport tagjainak olyan kérdésekre kellett válaszolniuk, hogy *"Milyen értékeket kellene képviselnie Németországnak a világban?", "Milyen érdekeket kellene képviselnie Németországnak a világban?", "Mit várnak el más országok Németországtól?", "Milyen lépésekre van lehetősége Németországnak a világban?"*.

A Közöségi Gyűlés tagjai megfogalmazták az ülések során, hogy Németországnak a jövőben partneri és mediátori szerepet kell játszani nemzetközi szinten. Nagyobb szerepet kell vállalnia az olyan témákkal kapcsolatban, mint a fenntarthatóság, klímavédelem, emberi jogok védelme, a béke és biztonság. Ahhoz azonban, hogy ez megtörténjen, először a német politikának is meg kell felelnie a támasztott elvárásoknak. Álláspontjuk szerint, ha Németország innovatív és lelkes, de ugyanakkor önkritikus és következetes is, más országok példaképként tekintenek majd rá.

Milyen ajánlások születtek?

Összesen több mint harminc javaslat született, melyek között szerepel többek között, hogy:

- Németországnak a nemzetközi kereskedelemben álljon ki az igazságosságért, az emberi méltóság megóvásáért, átláthatóságért és fenntarthatóságért!
- A nemzetközi kereskedelemben Németország vegye figyelembe a gyengébb országok érdekeit is!
- A Kínához fűződő jó kapcsolatát felhasználva Németország tegyen határozott lépéseket az emberi jogok, környezetvédelem, illetve a méltányos kereskedelem (fair trade) biztosítása, promotálása érdekében.
- Németország tegyen erőfeszítéseket azért, hogy az Európai Unióban az EU-t érintő külpolitikai döntéseket kizárólag a tagállamok minősített többségnek támogatásával lehessen meghozni!
- Kizárólag a saját országuk védelme, az emberi jogok védelme, illetve a szövetségesek

- megsegítése érdekében vállalhasson Németország bármily katonai szerepet!

Tervezzék meg, illetve értékeljék ki aprólékosan a békefenntartó műveleteket! Ezzel a témával kapcsolatban fejlesszék a német minisztériumok egymás közötti, illetve nemzetközi partnerekkel folytatott kommunikációját!

- Nemzetközi kapcsolatok terén a tekintélyuralmi rendszerű országok egyéni megközelítést igényelnek. Az Oroszországgal, illetve Kínával való együttműködés legyen külön kezelve, mivel ezeknek az országoknak a Németországhoz fűződő jelenlegi, illetve történelmi kapcsolatuk jelentősen eltér.

A Gyűlés jelentős médiafigyelmet kapott és a belőle készült hivatalos jelentés már 2021 márciusában elkészült és át lett adva a Bundestagnak, valamint az illetékes parlamenti munkacsoportoknak. A Bundestag, bár jogilag nem volt köteles beépíteni a jelentés tartalmát munkájába, a Gyűlés javaslatait részletesen megtárgyalta a különböző parlamenti munkacsoportokon belül.

Mi történt az ajánlásokkal?

Wolfgang Schäuble több ízben is hangsúlyozta az esemény előtt, hogy a Gyűlésnek nem csak a megjelölt téma körülménye a célja, hanem annak a feltárása, vajon valóban alkalmasak-e arra a közösségi gyűlésekhez hasonló eszközök, hogy hatékonyan támogassák a parlament munkáját és, amennyiben igen, pontosan milyen szerkezetben. Utódja, Bärbel Bas, aki 2021 októbere óta a Bundestag elnöke, osztja elődje lelkesedését a párbeszéd alapú, részvételiséget erősítő folyamatokkal kapcsolatban. Számos alkalommal kifejtette ugyanis, hogy támogatja a közösségi gyűlésekhez hasonló eszközök széleskörű alkalmazását. Azok ugyanis szerintük "hidat képeznek az állampolgárok és a politikusok között", friss látásmóddal gazdagítják a döntéshozatali folyamatot és képesek megújítani az állampolgárok bizalmát a létező intézmények iránti.

2023-ban Németországban mindhárom kormánypárt (Német Szabaddemokrata Párt/FDP, Németország Szociáldemokrata Párt/SDP, Zöld párt) támogatta, hogy éltere hívjanak egy olyan szövetségi szintű közösségi gyűlést, amely javaslatokat fogalmaz meg azzal kapcsolatban, mi az állam szerepe az táplálkozás, élelmiszer-terén ezzel segítve a parlament élelmiszerszabályozással kapcsolatos munkáját.

Forrás:

<https://deutschlands-rolle.buergerrat.de>
<https://www.euronews.com/green/2023/05/11/german-citizens-could-soon-advise-the-government-on-everything-from-food-labeling-to-poli>

A Gyűlésről készült fotók forrása:

Robert Boden, Mehr Demokratie

Tematikus képek forrása: Pixabay

Franciaország:

vita az eutanázia legalizálásáról

Ország: Franciaország

Létszám: 185 fő

Dátum: 2022. december 9 - 2023. április 2.

Hossz: négy hónap

Téma: Eutanázia

Emmanuel Macron francia elnök 2022. szeptember 13-án bejelentette, hogy országos közösségi gyűlést tartanak annak érdekében, hogy választ kapjanak a következő kérdésre: *"Megfelel-e az élet végi gondozás keretrendszer a különböző élethelyzeteknek, vagy változtatásokat kell eszközölni?"*

Franciaországban két törvény szabályozza az eutanáziát: A betegek jogairól szóló 2005. évi törvény és a 2016. február 2-i Claves-Léonetti-törvény, amely kifejezetten az élet végéhez közeledő betegek jogaira összpontosít. Ez utóbbi bár az eutanáziát nem engedélyezi, a végstádiumban lévő gyógyíthatatlan betegek számára jogot biztosít a halál beálltáig a "mély és folyamatos nyugtatókezelésre", azaz az alvás tartására.

Az elmúlt években számos kísérletet tettek emberi jogi aktivisták és francia állampolgárok arra, hogy megváltoztassák az asszisztált halálra vonatkozó jogszabályi kereteket, a jelenlegi elnök, Emmanuel Macron pedig még választási kampányában ígéretet tett a törvény reformjára. Ennek az első lépéseként is értelmezhető a 2022. szeptember 8-án tett bejelentése.

Nem ez volt Franciaországban az első országos közösségi gyűlés. Korábban a magas üzemanyagárak miatt kirobbant, úgynevezett sárgamellényes tüntetésekre válaszképpen klímagyűlést hívtak össze (Convention Citoyenne pour le Climat). Az 2019. és 2020. között üléselő gyűlés keretében 150 véletlenszerűen kiválasztott francia állampolgár azzal kapcsolatban tett ajánlásokat, hogyan lehetne az ország szén-dioxid kibocsátását az 1990-es szinthez képest negyven százalékkal csökkenteni a társadalmi igazságosság szellemében.

Hogyan zajlott?

Az eutanáziáról szóló polgári gyűlést a Gazdasági, Szociális és Környezetvédelmi Tanács (Le Conseil Économique, Social et Environmental / CESE) szervezte és finanszírozta. A CESE egy kormányzati szerv, amely tanácsadói szerepet tölt be a francia kormány és a parlament számára, részt vesz a hatáskörébe tartozó közpolitikai problémák kidolgozásában és értékelésében. A Gyűlés 185 véletlenszerűen kiválasztott tagja nem, születési év, lakóhely, iskolai végzettség és foglalkozás alapján leképezte a francia társadalmat.

Milyen ajánlások születtek?

A Közösségi Gyűlés 3 szakaszból, 9 ülésből állt és összesen 27 órán át tartott. Az első 3 ülés főként az eutanáziával kapcsolatos nehéz élethelyzetek bemutatásáról és jogi szabályozás ismertetéséről szólt. Betegek, betegek hozzátartozói, az egészségügyben dolgozó szakemberek osztották meg tapasztalataikat a jelenlévőkkel, annak érdekében, hogy közelebb hozzák a témát a résztvevőkhöz. A negyedik és az ötödik ülésen a tagokat csoportokra osztották. Minden csoportnak előre meghatározott szempontok alapján kellett riportot készítenie, arról, hogyan látják a problémát és hogyan lehetne szerintük azt orvosolni. A következő három ülésen a riportok harmonizációjára és a végső ajánlások megfogalmazására került sor.

Összesen 81 javaslat született. A legnagyobb visszhangot az váltotta ki, hogy a Közösségi Gyűlés tagjainak többsége (75,6 százalék) az asszisztált halál legalizálása mellett tette le a voksát. Azzal kapcsolatban azonban, hogy az milyen feltételekhez legyen kötve az eutanázia, nem alakult ki egységes álláspont a jelenlévők között. A Közösségi Gyűlésből készült jelentés azzal zárul, hogy a francia jogszabályok jelenleg nem illeszkednek az élet végi helyzetekhez és ezért javítani kell rajtuk.

Fontos jelezni, hogy a Közösségi Gyűlés résztvevői nem csak a létező jogi kereteket tették felelőssé a jelenlegi helyzetért. Álláspontjuk szerint sok esetben a palliatív ellátás terén azokat a szolgáltatásokat sem tudják biztosítani a betegeknek, amire egyébként jogosultak lennének. Ennek pedig a francia egészségügyi rendszer aggasztó állapota az oka.

Mi történt az ajánlásokkal?

A francia elnök április 3-án kapta kézhez a jelentést és bejelentette, hogy még 2023-ban elkészül egy törvényjavaslat, melynek célja, a palliatív ellátás színvonalának javítása. Idő, mire kiderül, hogy a szabályozás valóban fog-e változni és, ha igen, hogyan. Ami azonban már most látszik, hogy a Közösségi Gyűlésre nagy figyelem összpontosult és alkalmas volt arra, hogy széles körű társadalmi párbeszéd indítson el arról, milyen élet végi ellátásra van lehetősége a franciáknak és hogyan lehetne a létező, sok sebből vérző rendszeren javítani.

Forrás: <https://conventioncitoyennesurlafindevie.lecese.fr/>

https://www.lemonde.fr/en/france/article/2023/04/02/french-citizens-convention-supports-active-assistance-in-dying-using-different-models_6021469_7.html

A Gyűlésről készült fotók forrása:

<https://conventioncitoyennesurlafindevie.lecese.fr>

Tematikus fotók forrása: Pexels, Pixabay

Mostar:

közösségi gyűlés mint új kezdet

Ország: Bosznia-Hercegovina

Létszám: 40 fő, plusz 8 póttag

Dátum: 2021. július 10. – 2021. július 31.

Hossz: 4 hétvége

Téma: A város tisztasága

A 2021-ben Mostarban megszervezett közösségi gyűlés óriási jelentőséggel bírt Bosznia-Hercegovinában. Az azt megelőző 12 évben ugyanis különböző jogi kikapuknak köszönhetően nem tartottak helyi választásokat az országban, így rendre kiüresedtek a demokrácia intézményei, a végtelennek tűnő politikai patthelyzet ráadásul súlyos problémákat, fennakadások okozott a városvezetésben. Ezt a helyzetet igyekezett orvosolni a demokratikus részvétel innovációja helyi szinten Bosznia-Hercegovinában nevezetű kezdeményezés, melynek szervezői szerették volna feléleszteni az embereknek a lokális szintű döntéshozatalba vetett bizalmát. A Gyűlést az Európa Tanács szervezete, a Helyi és Regionális Önkormányzatok Kongresszusa a mostari önkormányzattal közösen szervezte meg.

Hogyan zajlott?

A projekt több részből állt. Első szakasza a lakossággal lefolytatott társadalmi konzultáció volt. A városi hatóságok és a projektbe bevont közvélemény-kutató cég együttműködve online felmérést végeztek arról, mit tartanak a lakosok kulcsfontosságú kérdésnek, problémának a város szempontjából. Az összevetett válaszokat a következő témák szerint csoportosították:

- ökológia
- infrastruktúra
- egészséges életmód
- sport és kultúra
- gazdaság és turizmus
- ifjúság támogatása
- szociálpolitika
- városkép
- polgárok biztonsága
- rendőrség működése
- jog és politika
- közigazgatás.

A válaszolók közül a legtöbben a város takarítását és rendbentartását, valamint a parkok és zöldterületek bővítését jelölték meg.

A következő lépés a gyűlés tagjainak kiválasztása volt. A közösségi gyűlések egyik kritériuma, hogy reprezentatívnak kell lenniük az adott közösségre tekintettel. A szervezők ezért első körben véletlenszerűen küldtek ki 5000 meghívót, majd a regisztrálók közül a nem, életkor, iskolai végzettség, kerület, anyagi helyzet illetve etnikai háttér figyelembevételével kisorsolták a Közösségi Gyűlés végleges 40 résztvevőjét és 8 póttagját.

A Mostari Közösségi Gyűlést hivatalosan 2021. július 10-én nyitották meg, és július 31-én zárult le. A tagok négy egymást követő hétvégén át elemezték, vitatták meg azokat a problémákat, amelyek felmerültek a város közterületeinek tisztaságával, illetve tisztán tartásával kapcsolatban. Hazai és nemzetközi szakértők előadásain keresztül a tagok megismerkedtek a Gyűlés témájából származó konfliktusokkal, majd elkezdődött az ajánlások kidolgozása és csoportosítása. Az utolsó ülésen a résztvevők kidolgozták a végleges ajánlásokat.

Milyen ajánlások születtek?

A 32 ajánlás közé bekerült többek között, hogy:

- Helyezzenek ki figyelmeztető táblákat minden köz-és zöldterületen azzal kapcsolatban, hova lehet, illetve, hova tilos hulladékot kirakni!
- Parkosítsák a fürdő-és rekreációra alkalmas területek a polgárok igényei alapján!
- Történjen meg a nem egyértelműen zöldterületnek minősülő közterületek tereprendezése!
- Hozzanak létre új munkastruktúrát, amely csökkenti az adminisztratív feladatok elvégzéséhez szükséges dolgozók számát, ellenben növelné azoknak a munkatársaknak a számát, akik a terepen dolgoznak!
- Mindig legyen jelen a Közösségi Gyűlés tagjai közül valaki Mostar Város Önkormányzatának közgyűlésén!
- Vegyék figyelembe a 2022-es költségvetési terv elkészítésekor a Közösségi Gyűlés ajánlásait!

Mi történt az ajánlásokkal?

A szervezők a megszületett ajánlásokat a Mostari Városi Tanácsnak, a polgármesternek és a városi intézményeknek is elküldték megfontolásra. A ajánlások nyomon követése részben a Gyűlés hivatalos honlapján zajlik.

A Mostari Közösségi Gyűlés példája arra ösztönöz minket, hogy tovább vizsgáljuk és használjuk a deliberatív demokrácia eszközeit és intézményeit, és, hogy törekedjünk a részvétel, a párbeszéd és az együttműködés erősítésére a politikai folyamatokban.

Forrás: <https://mostargradimo.ba/en/home/>

https://www.academia.edu/82740230/Mostar_Citizens_Assembly_The_First_Deliberative_Process_in_Southeast_Europe_Case_Study

<https://www.rferl.org/a/bosnia-mostar-beslic-eternal-mayor-ailing-city-services-vacuum-of-democracy-/30316500.html>

A Gyűlésről készült fotók forrása:

<https://mostargradimo.ba>

Tematikus fotók forrása:

Pexels, The Touristin,
Denis Leko/FENA via AP

európai polgárok közösen vitatták meg, hogyan lehetne csökkenteni az élelmiszer-pazarlást

Ország: Az Európai Unió tagországai

Létszám: 150 fő

Dátum: 2022. december 16. – 2023. február 12.

Hossz: 3 hétvége

Téma: Az ételpazarlás

Elképesztő mennyiségű élelmiszert pazarolunk el. 2020-ban az EU-ban hivatalos adatok szerint összesen több mint 59 millió tonnányi élelmiszer-hulladék keletkezett, ami állampolgárookra lebontva átlagosan 131 kilogrammnyit jelent kilogrammnyit jelent. Ez önmagában is döbbenetesen hangzik, hát még, ha hozzáteszünk, hogy a pazarlás jelentős teher a környezet számára és az említett évben az élelmiszer-hulladék becsült piaci értéke pedig jóval túllépte a 130 milliárd eurót.

Az élelmiszer-hulladék csökkentésének érdekében fontos lenne, hogy az EU ambiciózus és jogilag kötelező erejű célokat tűzzön ki, az azonban egyáltalán nem mindegy, végül milyen szabályozás születik. Éppen ezért, 2023 elején az EU lakosságát reprezentáló ún. európai polgári vitacsoportot hoztak létre.

Az Európai Bizottság polgári paneljében mind a 27 uniós tagállam véletlenszerűen kiválasztott polgárai gyűltek össze, hogy megvitassák a kulcsfontosságú, az egész EU-ra kiterjedő jövőbeli javaslatokat. E transznacionális "konferencián" a polgárok ajánlásokat tettek az Európai Bizottság számára, mely vállalta, hogy az állampolgárok javaslatokat figyelembe veszi a törvényhozás folyamatában.

Hogyan zajlott?

Az európai polgári vitacsoport 150 tagját egy független közvélemény-kutató cég véletlenszerűen választotta ki. Az EU lakosságának sokszínűségét tükröződően, a paneltagok földrajzi származás (nemzetiség és városi/vidéki), nem, életkor, társadalmi-gazdasági háttér és iskolai végzettség szerint vegyesen képviselték az EU lakosságát. Arra is odafigyeltek, hogy az EU-val szemben kritikus állampolgárok a lakoságon belüli arányuknak megfelelően legyenek képviselve a polgári panelben. A 16-25 év közötti fiatalok ugyanakkor felülreprezentáltak voltak. Ők tették ki a résztvevők egyharmadát.

A vitacsoport három ülést tartott, 2022. december 16-18. között Brüsszelben, 2023. január 20-22. között online, majd 2023. február 10-12. között ismét Brüsszelben. Az első alkalommal a tagok megismerkedtek egymással és felállították a sikeres közös munkához szükséges szabályokat, majd különböző független szakértők nyújtottak részletesebb bemutatást az ételpazarlással kapcsolatos témákban. A második hétfőre a problémára fókuszált (pl. *Egyáltalán miért fontos, hogy ne pazaroljuk az ételt?, Milyen hosszútávú problémákkal nézhetünk szembe, ha nem cselekszünk most?...stb.*). Az utolsó ülésen a résztvevők összegezték az eddig elhangzottakat és ajánlásokat fogalmaztak meg, melyeket szavazásra bocsájtottak.

Munkájukért cserébe a tagok díjazásban részesültek (ennek összege a hivatalos tájékoztató anyag szerint ülésenként 90 EUR, azaz körülbelül 35 ezer forint volt).

Az Európai Bizottság által összehívott vitacsoport végül 23 ajánlást terjesztett elő, kiemelve, hogy a probléma hatékony kezeléséhez széles körű megközelítésre van szükség. Olyanra, amely bevonja és megerősíti az együttműködést az élelmiszer-ellátási lánc valamennyi szereplője közt.

Milyen ajánlások születtek?

A 23 ajánlás 3 fő irányvonal mentén alakult ki, melyek a következők voltak:

- Az élelmiszer-pazarlás csökkentése érdekében tett lépéseknek egyúttal azt is elő kell segíteni, hogy kialakuljon egy méltányos élelmiszer-ellátási lánc. Olyan, amely biztosítja a szereplők közötti együttműködést és megkönnyíti a felesleges élelmiszerek újraelosztását a rászorulóknak között!
- Az EU-nak átfogó célt kell kitűznie az élelmiszer-pazarlás csökkentésére, a tagállamoknak pedig lépéseket kell tenniük a cél elérése érdekében. Az is fontos, hogy az elért haladás megfelelően nyomon legyen követve!
- Az oktatásban, már kisgyermekkorától, kiemelkedő hangsúlyt kell fektetni az élelmiszer értékének bemutatására!

Arra, hogy az utolsó miért nagyon fontos, tömör és pontos választ adott a tanács egyik tagja, aki úgy fogalmazott: *“A hulladékkal kapcsolatos ismereteknek nagy a hiánya. Ez nem csak a fogyasztók hibája. Megoldásokat kell találnunk! Végül is mindannyian fogyasztók vagyunk.”*

Az élelmiszerpazarlásról szóló az első, de nem az egyetlen vitacsoport volt, mely a COFE óta létrejött. 2023 nyaráig további két csoport jött létre és fogalmazott meg ajánlásokat. Ezek közül az egyik azt vizsgálta meg, hogyan nézzen ki egy méltányos és emberközpontú virtuális világ, míg a másik tagjai arra kerestek lehetséges válaszokat, hogyan lehetne a külföldi tanulási lehetőségeket mindenki számára elérhetővé tenni.

Forrás:

https://citizens.ec.europa.eu/food-waste-panel_en

https://citizens.ec.europa.eu/virtual-worlds-panel_hu

https://citizens.ec.europa.eu/learning-mobility-panel_hu

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/conference-future-europe_en

Az eseményről készült fotók forrása: <https://citizens.ec.europa.eu/food-waste-panel>

Tematikus fotók forrása: Pexels, Pixabay

Mi történt az ajánlásokkal?

Fontos felidézni, hogy a vitacsoport előzménye a 2022-ben lezárult Conference on the Future of Europe (Konferencia Európa jövőjéről / COFE). A körülbelül egy évig tartó, polgárok által irányított, nagy kaliberű vita- és megbeszélés-sorozat lehetővé tette, hogy emberek EU-szerte megosszák egymással ötleteiket, és egy többnyelvű digitális platformon keresztül segítsék közös jövőjük alakítását. A COFE az állampolgárokat helyezte az uniós döntéshozatali folyamat középpontjába és megágyazott a polgári vitacsoportnak, melyek – mint Dubravka Šuica, az Európai Bizottság alelnöke fogalmazott – "egy újfajta deliberatív demokrácia kezdetét jelentik Európában."

